

การประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวก
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันตก*

AN APPLICATION OF RELIGIOUS PRINCIPLES TO PROMOTE MORALITY AND
POSITIVE BEHAVIORS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS
IN THE WESTERN REGION

เสาวลักษณ์ ศักดิ์สิทธิ์

Saowalak Saksit

พระมหาวิศักดิ์ คุณธมโม (สระทองล้อม)

Phramaha Thawesak Gunadhammo (Srathonglom)

พระศักดิ์ดา ชนาสโภ (สมณวัฒนา)

Phra Sakda Chanasapo (Sommanawattana)

กิตติพงษ์ ขวัญเมือง

Kittiphong Khwanmueang

ภักสิริ แอนิหน

Paksiri Aenihon

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: yutana1982@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา 2) เพื่อศึกษาผลของการประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนมัธยมศึกษา 3) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักเรียนก่อนและหลังการประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณควบคู่กัน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1- 6 จำนวน 300 คน และครูผู้สอน 10 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันตก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดีขึ้นในด้านจริยธรรม เช่น การแสดงความเคารพและการให้เกียรติกัน การแสดงออกถึงความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบมากขึ้น โดยมีการประเมินจากผลสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนและครูที่เห็นว่ามึนักเรียนจำนวนมากที่เข้าใจและนำหลักการเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน 2) ผลของการประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวก

ของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมที่เน้นหลักศาสนา เช่น การทำกิจกรรมจิตอาสา การช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้นเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีเป้าหมายเพื่อการส่งเสริมพฤติกรรมดี พบว่ามีพฤติกรรมเชิงบวกมากขึ้น 3) เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวก พบว่า พฤติกรรมเชิงบวกในด้านการเคารพผู้อื่น การแสดงความรับผิดชอบต่อการเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ มีการปรับตัวดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ นักเรียนจำนวนมากแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการรักษาความดีและการปฏิบัติตามหลักศาสนา รวมถึงมีการลดลงในพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การขาดเรียน การทำผิดระเบียบโรงเรียน

คำสำคัญ : หลักศาสนา, จริยธรรม, พฤติกรรมเชิงบวก, นักเรียนระดับมัธยมศึกษา, การประยุกต์ใช้

Abstract

This research aimed to 1) study the application of religious principles to promote ethics of secondary school students, 2) study the effect of applying religious principles to promote positive behavior of secondary school students, and 3) compare the behavior of students before and after applying religious principles to promote ethics and positive behavior. This research used qualitative and quantitative methods. The sample consisted of 300 secondary school students in grades 1-6 and 10 teachers in secondary schools in the western region. The data collection tools consisted of questionnaires and in-depth interviews. The research results found that 1) the application of religious principles to promote ethics of secondary school students found that students showed better behavior in terms of ethics, such as showing respect and honor, expressing more honesty and responsibility. The results of the survey of students and teachers indicated that many students understood and applied these principles in their daily lives. 2) the results of applying religious principles to promote positive behavior of secondary school students found that students who participated in activities that emphasized religion, such as volunteering, helping classmates, and participating in group activities aimed at promoting good behavior, showed more positive behavior. 3) to compare the application of religious principles to promote ethics and positive behavior, it was found that positive behavior in terms of respect for others, showing responsibility for learning and various activities improved significantly. Many students have shown a commitment to upholding good conduct and religious practices, including a reduction in inappropriate behavior such as absenteeism and violations of school rules.

Keywords: religious principles, ethics, positive behavior, secondary school students, application

บทนำ

จริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวกเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน ซึ่งถือเป็นรากฐานของการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในระยะยาว อย่างไรก็ตาม สภาพการณ์ปัจจุบันชี้ให้เห็นถึงปัญหาพฤติกรรมเชิงลบของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา เช่น การขาดความรับผิดชอบ การขาดวินัย และการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในสถานศึกษาและสังคม ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการขาดแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมจริยธรรมในกระบวนการศึกษา หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทต่อการพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์ ด้วยคำสอนที่มุ่งเน้นการประพฤติปฏิบัติชอบ และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการหลักศาสนาในกิจกรรมการเรียนการสอนและชีวิตประจำวันของนักเรียนจึงเป็นวิธีการที่มีศักยภาพในการพัฒนาจิตใจ สร้างพฤติกรรมเชิงบวก และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและพื้นฐานทางสังคม การใช้หลักศาสนาเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวก เพื่อให้มีกายวาจาและใจเย็นสบายไม่เร่าร้อนด้วย ราคะ โทสะ และโมหะ เป็นผู้มีกายสุจริต วาจาสุจริต และมโนสุจริต (พระเทวรินทร์ เทววิโท, 2564)

การศึกษาในเรื่องนี้จึงมีความสำคัญในการหาแนวทางที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม การส่งเสริมจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวกของเยาวชนกลายเป็นประเด็นที่ได้รับความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเยาวชนเป็นกลุ่มประชากรที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสังคมในอนาคต อย่างไรก็ตาม ปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การไม่เคารพกฎระเบียบ ขาดความรับผิดชอบ และความไม่ซื่อสัตย์ในหมู่นักเรียน ยังคงเป็นความท้าทายที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน การประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการศึกษาเป็นแนวทางหนึ่งที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการปลูกฝังจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวกให้กับเยาวชน หลักธรรมคำสอนของศาสนา เช่น ศีล 5 ในพระพุทธศาสนา สามารถช่วยสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องความถูกต้อง ความเมตตา และการดำรงชีวิตอย่างสมดุล (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2562)

นอกจากนี้ ศาสนาสามารถทำหน้าที่เป็นกรอบแนวคิดในการชี้นำพฤติกรรมของมนุษย์ รวมถึงสร้างความเข้มแข็งในจิตใจและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม (กรมการศาสนา, 2561) การสอนหลักศาสนาในโรงเรียนจึงมีศักยภาพในการช่วยผู้เรียนพัฒนาทักษะการตัดสินใจ ความสามารถในการแก้ไขปัญหา และการสร้างแรงจูงใจในการทำความดี (ธนพล สุขสันต์, 2563) จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่ากิจกรรมทางศาสนา เช่น การปฏิบัติธรรม การสวดมนต์ และการทำความดีในชีวิตประจำวัน มีผลในการส่งเสริมจิตสำนึกด้านคุณธรรมและพฤติกรรมเชิงบวกในกลุ่มนักเรียน (สุภาวดี ชาญชานานู, 2564) นอกจากนี้ การประยุกต์ใช้หลักศาสนายังสามารถช่วยลดปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การทะเลาะวิวาทและการละเมิดกฎระเบียบของโรงเรียน อย่างไรก็ตาม การประยุกต์ใช้หลักศาสนาในโรงเรียนยังคงเผชิญข้อจำกัดหลายประการ เช่น ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเชื่อของนักเรียน รวมถึงความท้าทายในการออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสนใจและบริบทของเยาวชนในยุคปัจจุบัน (อนุชา ทรงเจริญ, 2565)

ดังนั้น งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางและผลกระทบของการประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยเน้นการบูรณาการหลักธรรมคำสอนเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นความสนใจของนักเรียน รวมถึงศึกษาความเป็นไปได้ในการนำแนวทางเหล่านี้ไปปรับใช้ในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างเยาวชนที่มีคุณธรรมและพฤติกรรมที่ดีในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลของการประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนมัธยมศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวก

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้งเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนมัธยมศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันตก จำนวน 1,370 คนโดยกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้จากการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครชีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนจำนวน 300 คน และครูผู้สอนด้านจริยธรรมและศาสนา จำนวน 10 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันตก 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันตก ใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านความซื่อสัตย์ 2) ด้านความมีวินัย 3) ด้านความรับผิดชอบ 3) แบบสอบถามข้อเสนอแนะและแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันตก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การจัดกิจกรรมกลุ่ม เช่น การสนทนาเชิงจริยธรรม และการฝึกปฏิบัติการทำสมาธิ

การส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติศีล 5 ในชีวิตประจำวัน

การแจกแบบสอบถามให้กับนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลง

การสัมภาษณ์ครูผู้สอนเกี่ยวกับการประยุกต์หลักศาสนาและความคิดเห็นต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

- ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เช่น ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

- ใช้การทดสอบค่าที (Paired t-test) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ
- วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อหาประเด็นสำคัญและสรุปเชิงลึก

5. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

- การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านจริยธรรมและการศึกษา
- การวิเคราะห์ความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับ การประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันตก พบว่า

1. การประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา

ผลการศึกษาจริยธรรม: จากการประยุกต์ใช้กิจกรรมตามหลักศาสนา เช่น การฟังธรรม, การปฏิบัติสมาธิ, การเรียนรู้ค่านิยมจากคำสอนของศาสนา พบว่า นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดีขึ้นในด้านจริยธรรม เช่น การแสดงความเคารพและการให้เกียรติกัน การแสดงออกถึงความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบมากขึ้น โดยมีการประเมินจากผลสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนและครูที่เห็นว่ามึนักเรียนจำนวนมากที่เข้าใจและนำหลักการเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตรประจำวัน

2. ผลของการประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนมัธยมศึกษา

ผลการพัฒนาพฤติกรรมเชิงบวก: นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมที่เน้นหลักศาสนา เช่น การทำกิจกรรมจิตอาสา การช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้นเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีเป้าหมายเพื่อการส่งเสริมพฤติกรรมดี พบว่ามีพฤติกรรมเชิงบวกมากขึ้น เช่น ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การทะเลาะวิวาทหรือการทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมศาสนามีการแสดงออกถึงการเป็นผู้นำในด้านการช่วยเหลือผู้อื่นและการแสดงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ต่างๆ

3. การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวก

การเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เน้นหลักศาสนาแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนในพฤติกรรมเชิงบวก พบว่า พฤติกรรมเชิงบวกในด้านการเคารพผู้อื่น การแสดงความรับผิดชอบต่อการเรียนและกิจกรรมต่างๆ มีการปรับตัวดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ นักเรียนจำนวนมากแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการรักษาความดีและการปฏิบัติตามหลักศาสนา รวมถึงมีการลดลงในพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การขาดเรียน การทำผิดระเบียบโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันตก สามารถอภิปรายผลได้ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลของการประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า การนำหลักศาสนา เช่น การสอนคำสอนทางศาสนา การปฏิบัติธรรม และการอบรมคุณธรรม จริยธรรมในชีวิตประจำวัน สามารถส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนักเรียนแสดงออกถึงการมีความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และการให้เกียรติผู้อื่นเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยา บุญธรรม (2561) ที่ระบุว่า การใช้หลักธรรมคำสอนของศาสนาในการฝึกอบรมสามารถพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานในกลุ่มเยาวชนได้อย่างมีนัยสำคัญ เพราะคำสอนศาสนาช่วยสร้างกรอบความคิดที่ชัดเจนเกี่ยวกับความดีและความชั่ว รวมถึงการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล นอกจากนี้ ยังพบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมศาสนาอย่างต่อเนื่องแสดงพฤติกรรมจริยธรรมที่ดีขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น การมีความเมตตาต่อเพื่อนและความซื่อสัตย์ต่อครู อันแสดงถึงผลลัพธ์ที่เชื่อมโยงกับการสร้างพื้นฐานทางจิตใจที่มั่นคง

2. ผลของการประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนมัธยมศึกษา

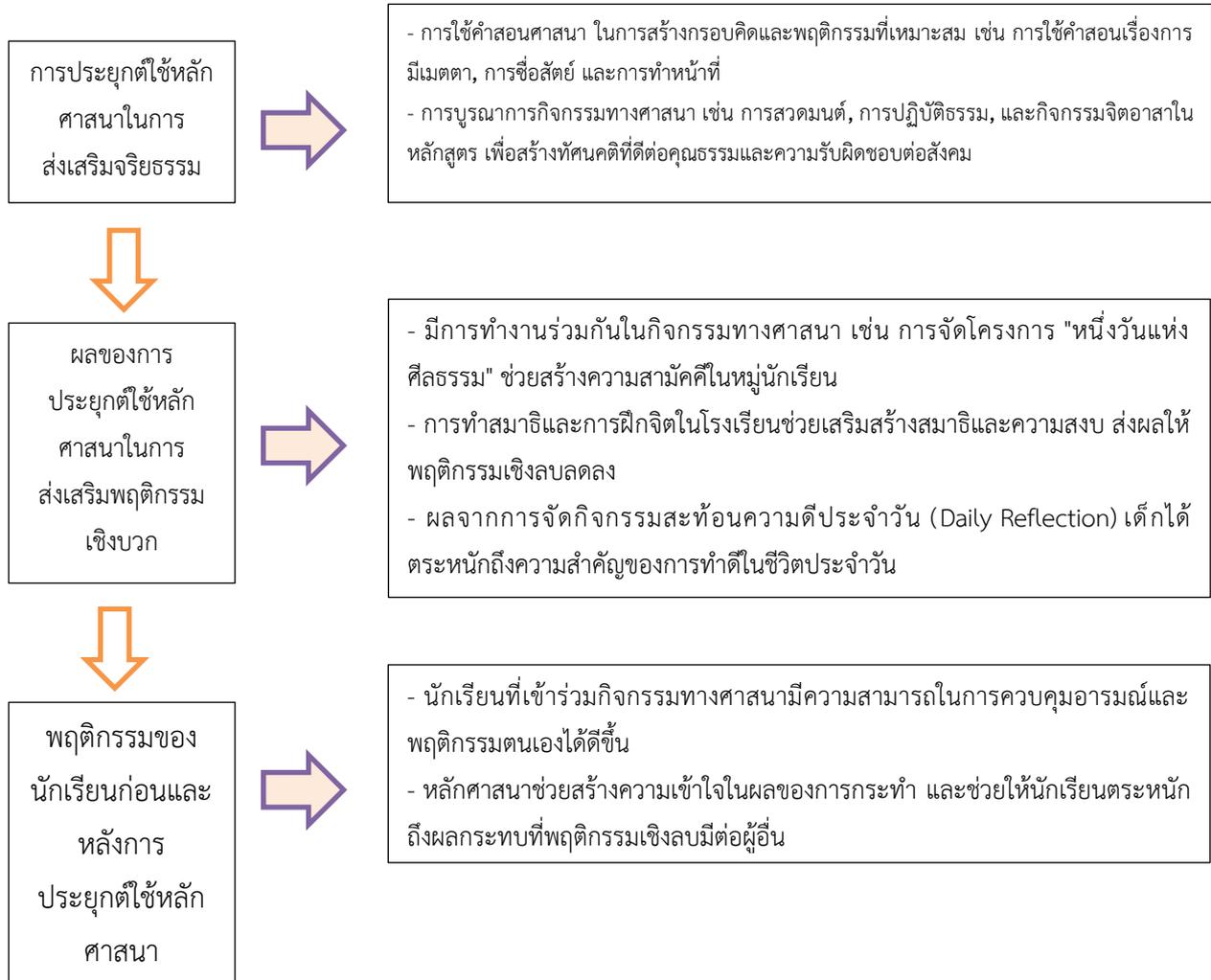
จากผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์หลักศาสนาในกิจกรรม เช่น การสวดมนต์ การทำสมาธิ และกิจกรรมจิตอาสา พบว่าช่วยส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษา นักเรียนแสดงออกถึงการมีวินัย ความร่วมมือ และความรับผิดชอบต่อผู้อื่นอย่างชัดเจน เช่น การช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้น การปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมโดยสมัครใจ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Goleman, D. P. (1995) ที่กล่าวว่า การฝึกฝนความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ผ่านกิจกรรมที่สร้างสมาธิและความสงบ เช่น การปฏิบัติสมาธิในศาสนา ช่วยให้เยาวชนควบคุมพฤติกรรมเชิงลบได้ดีขึ้น และพัฒนาความคิดในเชิงบวก นอกจากนี้ ยังพบว่า กิจกรรมจิตอาสาที่เน้นคุณธรรมทางศาสนาช่วยสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม นักเรียนจำนวนมากแสดงพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม ความเสียสละ และการพึ่งพาตนเองเพิ่มขึ้น

3. การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวก

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหลังการประยุกต์ใช้หลักศาสนา โดยเฉพาะในด้านความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและความร่วมมือ การวิเคราะห์ข้อมูลก่อนและหลังการทดลองพบว่า คะแนนเฉลี่ยในพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนเพิ่มขึ้นจากระดับ "ปานกลาง" เป็น "สูง" ในการประเมินผลความร่วมมือและการช่วยเหลือผู้อื่นทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kirkpatrick, L. A. and Other (1990) ที่ชี้ให้เห็นว่า การประยุกต์ใช้หลักศาสนาในกระบวนการเรียนการสอนช่วยให้เยาวชนพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมและตนเองได้ดีขึ้น นอกจากนี้ ยังพบว่านักเรียนที่เคยมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การไม่เคารพกฎระเบียบหรือการขาดเรียน มีพฤติกรรมที่ดีขึ้นหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีพื้นฐานจากหลักศาสนา เช่น การสวดมนต์หรือการเรียนรู้คำสอนจากศาสนา

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันตก ได้องค์ความรู้ใหม่ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักศาสนาในการส่งเสริมจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันตก พบว่า 1.จริยธรรมของนักเรียนพัฒนาขึ้นอย่างชัดเจน นักเรียนมีพฤติกรรมที่สะท้อนถึงคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อสังคม ความเคารพผู้อื่น และความเมตตา หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมที่ประยุกต์หลักศาสนา เช่น การสวดมนต์ การฟังธรรม และการฝึกสมาธิ 2.พฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนเพิ่มขึ้น นักเรียนมีความร่วมมือ ความเสียสละ และการปฏิบัติตามกฎระเบียบดีขึ้น โดยเฉพาะในด้านการช่วยเหลือเพื่อน การทำกิจกรรมจิตอาสา และการเป็นแบบอย่างที่ดีในกลุ่มเพื่อน 3.การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม การเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักเรียนก่อนและหลังการประยุกต์ใช้หลักศาสนา แสดงให้เห็นถึงการลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การทะเลาะเบาะแว้ง การขาดเรียน และการไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ขณะที่พฤติกรรม

เชิงบวก เช่น ความรับผิดชอบและความมีวินัย เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติ 1) บูรณาการหลักศาสนาในหลักสูตรการศึกษา โรงเรียนควรบรรจุหลักคำสอนทางศาสนาและกิจกรรมที่ส่งเสริมจริยธรรมไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน เช่น การเรียนวิชาพุทธศาสนา กิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือการปฏิบัติธรรมในชั้นเรียน 2) จัดกิจกรรมเสริมคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง ควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวก เช่น โครงการจิตอาสา การทำสมาธิในช่วงแรกของวัน การจัดค่ายคุณธรรม หรือกิจกรรมสะท้อนคุณค่าทางศาสนา และ 3) ส่งเสริมความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน โรงเรียนควรเชิญชวนครอบครัวและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนา เช่น การจัดงานวันสำคัญทางศาสนาร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการปลูกฝังจริยธรรมทั้งในโรงเรียนและที่บ้าน ข้อเสนอแนะเชิงการพัฒนา 1) พัฒนาคู่มือให้มีความรู้ความเข้าใจในการประยุกต์หลักศาสนา โรงเรียนควรจัดอบรมหรือพัฒนาศักยภาพของครูในด้านการสอนและการประยุกต์ใช้หลักศาสนา เพื่อให้สามารถนำหลักคำสอนไปสอดแทรกในบทเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) สร้างเครื่องมือการประเมินผลที่ครอบคลุม ควรพัฒนาแบบประเมินที่เน้นการวัดจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนในทุกมิติ ทั้งด้านการแสดงออกในโรงเรียนและการปฏิบัติตัวในชีวิตประจำวัน และ 3) วิจัยต่อเนื่องในกลุ่มประชากรที่หลากหลาย ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมในกลุ่มนักเรียนระดับอื่น เช่น นักเรียนประถมศึกษา หรือในพื้นที่ภูมิภาคอื่น เพื่อยืนยันผลลัพธ์และพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้ที่เหมาะสมกับแต่ละบริบท ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) ผลักดันนโยบายการสร้างสังคมคุณธรรมในโรงเรียน หน่วยงานการศึกษา เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริมนโยบายที่เน้นการสร้างสังคมคุณธรรมในโรงเรียน โดยใช้หลักศาสนาเป็นเครื่องมือ 2) จัดตั้งศูนย์คุณธรรมและศาสนาในโรงเรียน ควรมีศูนย์ที่เน้นการจัดกิจกรรมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศาสนาและคุณธรรม เพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน และ 3) สนับสนุนงบประมาณสำหรับกิจกรรมคุณธรรม ควรมีการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาและคุณธรรม เช่น โครงการค่ายธรรมะ โครงการอบรมจริยธรรม เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา. (2561). บทบาทของศาสนาในสังคมยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมชนศึกษา.
- จรรยา บุญธรรม. (2561). บทบาทของศาสนาในการเสริมสร้างจริยธรรมของเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ XYZ.
- ธนพล สุขสันต์. (2563). การบูรณาการศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน. วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาศาสตร์, 10(3), 55-68.
- พระเทพวินทร์ เทวินโท. (2564). พุทธจริยศาสตร์จริยศาสตร์ และจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: นงลักษณ์ ครุฑแก้ว.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2562). ศิล 5 กับการดำรงชีวิตในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬา.
- สุภาวดี ชาญชำนาญ. (2564). ผลของกิจกรรมทางศาสนาต่อการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 47(2), 95-110.

- อนุชา ทรงเจริญ. (2565). ข้อจำกัดในการบูรณาการศาสนาในโรงเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในเขตเมือง. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 14(1), 23-40.
- Goleman, D. P. (1995). Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ for character, health and lifelong achievement. New York: Bantam Books.
- Kirkpatrick, L. A. and Other. (1990). Intrinsic-extrinsic religious orientation: The boon or bane of contemporary psychology of religion? Journal for the Scientific Study of Religion, 29, , 442–462.